

Transkribering:

Podden Bakom bokhyllan #37 Varför ska man ha en mentor?

Bakom bokhyllan.

Anslag, blandade röster:

Vad ska jag göra? Var ska jag ta vägen? Hur gör man i den här stora världen som är akademien? För den hade under hela min studietid varit lite luddig i kanterna. Och då såg jag det där när jag var på väg ut och sökte en postdoc och liksom var lite vilsen. Och jag tänkte: "Skitbra, nu är det någon som har koll på läget som jag kan fråga allt".

Nej, jag tror mer att det är att lyssna in. Som mentor har man ju inte det ansvar som en handledare eller en chef har i sitt ledarskap, utan det är ju mer att man stöttar och att motivera eller se någon slags potential i den personen man är mentor för och de idéer som den personen lägger fram.

Musik

Cecilia Burman Vad har Luke Skywalker, Buffy the Vampire Slayer och Harry Potter gemensamt? Ja, förutom att de är fiktiva protagonister i populärkulturen så har de nästan lika namnkunniga läromästare som knuffar hjältarna i rätt riktning när det blir hett om örönen. Mentorsrollen som Yoda, Giles och Dumbledore har utgår från ett urgammal tankesätt, nämligen att de äldre med sin vishet och erfarenheter har något att erbjuda den yngre generationen. Den akademiska världen kan faktiskt vara lika svårnavigerad och skrämmande som en galax långt, långt borta, och då kan det vara skönt att ha någon att fråga om vägen. I det här avsnittet av Bakom bokhyllan kommer ni att få möta två personer som deltagit i ett mentorsprogram inom det humanvetenskapliga området här på Stockholms universitet. Ett mentorsprogram som får ny premiär nu i höst. Det innebär att unga forskare möter seniora forskare under ett antal träffar och pratar om ja, vad då? Det ska vi grota ner oss i tillsammans med Britta Zetterström Geschwind, som deltog när hon var relativt nydisputerad etnolog. Hennes mentor var Laura Alvarez Lopez, professor i portugisiska här på Stockholms universitet. Ni kommer att få ta del av bådas perspektiv, och vi börjar hos Britta.

Musik

Britta Zetterström Geschwind Nu måste jag tänka till. Jo, jag har ju läst både arkeologi och etnologi, och jag är jätteintresserad av arkeologi. Men jag tror att etnologi blev nästan som en uppenbarelse, som uppfyller hela ens själ, wow vad häftigt, att livet öppnar sig på ett nytt sätt. Så där fastnade jag.

Cecilia Burman Nu ska vi prata lite om mentorsprogrammet. När du fick nys om det, var befann du dig då i din akademiska karriär?

Britta Zetterström Geschwind Ja, jag hade disputerat och det är ju en fantastisk grej att göra. Men efter det så kan det uppstå en slags tomhet att det där målet man haft, det här drivet, det stora målet är uppnått. Och jag jobbade som lektor och undervisade jättejättemycket, så man hinner inte så mycket annat. Jag insåg väl inte riktigt att hur det skulle vara att gå rakt in i undervisning från att ha forskat. Och sen så får man bara jobba ett visst ha innan det blir inlasning, och det tycker man ju inte om. Jag var på väg ut egentligen och var lite desperat. Vad ska jag göra? Var ska jag ta vägen? Hur gör man i den här stora världen som är akademien? För den hade under hela min studietid varit lite luddig i kanterna. Jag tror inte jag är ensam om det. Först som student undrar

man hur det går till, hur blir man professor? Hur tar man sig vidare? Och sen som doktorand så är det också massa saker som är outtalat, när det gäller hierarkiska system och vägar och strategier och så. Och då såg jag det där när jag var på väg ut och sökte en postdoc och liksom var lite vilsen. Och jag tänkte: "Skitbra, nu är det någon som har koll på läget som jag kan fråga allt".

Cecilia Burman Ett av kriterierna för matchningen av mentor och mentand är att de ska vara från olika institutioner och ännu hellre från olika fakultet. Tanken med det är att fokus ska ligga mer på allmän coachning i den akademiska världen snarare än ämnesspecifika frågor och att mentorsparet inte ska ha någon relation till varandra sedan tidigare. En annan faktor är så kallad akademisk ålder, det vill säga att man varken ska ligga för nära eller för långt ifrån varandra i karriären.

Cecilia Burman Vad hade du för förväntningar på den här mentor och mentand-relationen?

Britta Zetterström Geschwind Förväntningarna var ju egentligen att få lite lite ramar, och få en slags perspektiv på vad är det här för slags värld. Det är som en dimma. Hur gör man karriär helt enkelt? Vad finns det, hur kan man göra? Men jag skulle säga att det infriades. Men det är också mycket roligare än vi hade trott, just det här att träffa någon från ett helt annat ämne också. Och hon jobbar väldigt internationellt och så. Det öppnade lite perspektiv, för varje institution och varje ämne har ju sina traditioner, sitt sätt att tänka, sina karriärvägar, kanske man kan säga. Men att prata med någon från ett annat ämne med andra erfarenheter var ju jättekul, för man kan göra så jäkla mycket mer än vad man tror. Men framför allt också att tänka strategiskt, för det ska vi inte komma ifrån att universitetsvärlden har väldigt osäkra arbetsvillkor. Och det är ofta ganska oklart när man kommer till en arbetsplats, hur funkar det? Det är också det här att man vill ju både vara lojal mot sin arbetsplats, och man vill också ha tid att skriva och göra sina grejer. Man skapar sina kontaktnät och når ut vidare så att man blir forskare. Man behöver faktiskt tänka på sig själv också. Ofta vill man ju vara så himla mycket till lags och vara så duktig hela tiden. Men det var ett av de råden som jag plockade upp, just det här att tänka: "Vart vill du ta vägen? Vilka vill du vara kompis med?" Man behöver inte vara så hämmad för det första, men man kanske inte heller alltid behöver så himla snäll och lojal. Alltså, det sa ju inte hon! Men det kanske var min tolkning av det, att ha lite mer målsättning, att tänka: "Vart vill jag ta vägen sen?"

Bakom bokhyllan, allt utom boktips.

Cecilia Burman Hur var det att matchas ihop med någon som du inte har träffat förut?

Britta Zetterström Geschwind Det var jättekul. Det var jättespännande att få träffa en forskare som är väldigt välmeriterad och har gjort en massa spännande saker. Det var lite pirrigt såklart, åh vem är det här? Det var jättekul och jag upplevde det som väldigt roligt och vi fortsatte också prata. Man kan tänka sig att visst. det är bra att prata karriärplanering och vad finns det för vägar och hur gör man karriär? Rent praktiskt. Men sedan handlar ju också om andra saker som är mer informella, som jag tycker är ännu viktigare få prata om. Att vara kvinna i akademien till exempel. Vad betyder det? Eller kanske lite orättvisor som finns som man borde veta om, eller dolda system, erfarenheter av sådant också kanske. Att man kan få ventilera sådant som handlar mer om den sociala aspekten av att vara forskare. Otrygga arbetsvillkor, till exempel, stress, sådana saker. Bra att få prata med någon som har lyckats, om man vill använda det begreppet.

Cecilia Burman Men hur såg era träffar ut? Hur träffades ni?

Britta Zetterström Geschwind Vi såg nog till att ha det lite mysigt och trevligt. Vi kåkade lunch länge, länge och drack kaffe och så. Så vi gjorde det i en mysig inramning. Vi satt inte på ett stelt kontor utan utan vi gjorde små luncher.

Cecilia Burman Hade du förberett frågor innan du kom dit eller tog du det lite mer på volley?

Britta Zetterström Geschwind Nej, jag hade förberett mig och det är väl mitt råd, att när någon tar sig tiden och gör det här med en, och man själv har den chansen, då gäller det verkligen att tänka: "Vad är det jag undrar mest och vad behöver jag råd om?" Så jag hade förberett frågor och jag tror till och med att jag skickat dem till henne innan faktiskt. Så det var ju bra, och ett bra råd framöver för den som vill göra det här, tänker jag.

Musik

Britta Zetterström Geschwind Det som var på tapeten då var att jag hade sökt en postdoc och jag undrade, vad innebär det? För det är ju en lite oklar situation att vara postdoc. Vad förväntas av en egentligen? Hur mycket ska man ha presterat? Vad kan man få ut av det? För det är två olika perspektiv. Vad förväntas jag göra? Men vad kan jag ha den till? Varför har man en postdoc? Vad finns det för möjligheter med det? Och då fick jag väldigt bra svar, och hon berättade om sina postdoc och sina erfarenheter av det. Kanske det här är en jättebra chans att skapa kontakter, att tänka vilken slags forskare man vill vara, vem vill man vara kompis med?

Musik

Bakom bokhyllan allt utom boktips.

Laura Alvarez Lopez Jag heter Laura Alvarez Lopez och jag är professor i portugisiska. Det jag gör på Stockholms universitet är att jag undervisar och forskar och har vissa administrativa uppdrag också. Och sedan så har jag varit mentor tidigare och ska bli det nu också.

Cecilia Burman Laura Álvarez Lopez var mentor åt Britta Zetterström Geschwind under förra omgången av mentorsprogrammet och har nu tagit på sig uppdraget att vara mentor igen. Och nu ska vi få höra hennes perspektiv på de frågeställningar som Britta tog med sig till deras första möte.

Laura Alvarez Lopez Första gången var det mer att vi skulle veta vilka vi var och lite bakgrund. Och sedan så var det ju en hel del om de val som hon som relativt nydisputerad forskare stod inför. "Ja, hur gör man, ska man ta ett vikariat här? Ska man börja på sin postdoc nu eller ska man skjuta fram det lite?" Olika vägval som man måste göra och kanske karriärsval, men också strategiska val för sitt liv. "Ska man pendla till Lund? Vilka dagar ska man välja? Har du pendlat någon gång förut?" Ja, mycket sådana saker. Sen var det det här med: "Vad ska man kunna söka för olika stipendier som humanist? Hur lägger man upp det? Vet du om man får pengar för resor när man är postdoc?" Sådana mycket praktiska saker som hör till den akademiska världen, som man kanske inte är så bekant med. Som doktorand har man ju haft en typ av tjänst och med den tjänsten vissa villkor som gäller på den institution där man är. Men som postdoc så är det ju en annan position och ipå ett annat lärosäte eller andra institutioner, där kanske de har andra saker som gäller. Vem frågar man om det? Hur kan man förhandla om olika saker? Och vem vänder man sig till?

Cecilia Burman Och att vara mentor är ju ett ansvarstagande där du förväntas leda mentanden men också att lyssna in den här personen som har mindre erfarenhet än du, som kanske är i behov av både bekräftelse och att bli utmanad i sina tankar. Hur skapar man rätt balans där mellan att leda och ta in vad mentanden har för behov? Reflekterar du kring de frågorna?

Laura Alvarez Lopez Nej, jag tror mer att det är att lyssna in. Som mentor har man ju inte det ansvar som en handledare eller en chef har i sitt ledarskap. Utan det är ju mer att man kan ge sin bild av om man har varit i någon liknande situation, om man har liknande erfarenheter, hur man själv skulle tänka i en sådan situation. Vad man skulle väga för och emot inför ett val och sådana saker. Det är ju mer att man stöttar och att motivera eller se någon slags potential i den personen man är mentor för och de idéer som den personen lägger fram kan ha i ett sammanhang.

Cecilia Burman Förberedde du dig på något sätt inför era möten, vid varje tillfälle?

Laura Alvarez Lopez Jag hade en liten bok om mentorskap som jag tittade i igen. Den hade jag fått från Linköpings universitet tidigare. Bara att komma ihåg att det är viktigt att vi från början presenterar oss själva kort, men också har förhållningsregler för mötena, hur ofta man träffas och hur länge man träffas och vem som sätter agendan för mötena och så där. Att man bara kom överens om det och sedan därifrån kunde gå vidare.

Musik

Cecilia Burman Och vad fick du ut av era möten? Vad vinner man på att vara mentor?

Laura Alvarez Lopez Ja, vad vinner man? Man får inga timmar eller så, utan det handlar väl mer om att om man är generös inom akademien så tror jag att man får någonting tillbaks genom att man är generös mot mig någon gång i framtiden, eller många har varit generösa mot mig om man tittar bakåt i tiden. Att man ger tillbaks, att man bidrar till att det blir en bättre organisation, alltså en bättre arbetsplats på SU. Man får träffa nya personer som man kanske inte skulle ha träffat annars. Det är kul att se vad unga forskare har för utmaningar i dag också, och jag tror att jag har sagt det tidigare att man kan ta tillbaks sådana erfarenheter till sin institution. Likaväl som jag kan dela med mig av mina erfarenheter till någon som jag är mentor för, så kan jag sedan om jag är studierektor för utbildning på forskarnivå på min institution, berätta om en ung forskare disputerad i etnologi som fick ett sådant stipendium och sådant finns att söka, eller som gjorde på det här viset. Och det var ju fantastiskt. Ja, det är vad man får tillbaka, en erfarenhet och ett möte med en ny människa.

Cecilia Burman Har du något råd till nya mentorer och mentander som ska in i det nya programmet som startar nu?

Laura Alvarez Lopez Jo, det som jag har tänkt på är att det är bra att komma till ett sådant program och tänka att det blir ju inte mer än vad man gör av det själv. Så att man får kanske diskutera från början vilka förväntningar man har. Det här upplägget är ju en sak, det formella kring det för att det ska funka, att man inte bara ska sitta och fika och prata om annat. Utan att man ska prata om det som är viktigt för den personens personliga utveckling eller karriärsutveckling, eller vad mentanden vill utveckla. Mentanden kanske ska fundera på vad den vill utveckla och vad den har för förväntningar, och det kan ju mentorerna också göra i så fall, så kan man jobba på det tillsammans. Som jag har sett så står det ofta i olika texter som handlar om mentorskap, att vad får mentorer ut av det här. Och man kan ju tänka sig att man blir bättre på att kommunicera, att man övar och utvecklar sin kommunikationsförmåga till exempel. För att man lyssnar in, man försöker sätta sig in i den andres situation, man bidrar med sina egna erfarenheter och sätter ord på dem. Det kan ju också vara både ett råd och någonting som man får tillbaks som mentor och som mentanderna också har nytta av.

Musik

Cecilia Burman Ni kommer strax att få höra vad Lauras mentorskap har betytt för Brittans personliga utveckling. Men det är det sista som sägs i det här avsnittet av Bakom bokhyllan. Podden görs av oss på Stockholms universitetsbibliotek och jag som har gjort det här avsnittet heter Cecilia Burman. Lyssna gärna på våra tidigare avsnitt som är riktade till studenter och akademiker. Vi har samlat våra avsnitt i olika teman på vår hemsida su.se/bakombokhyllan. Där hittar du teman som studieliv och pluggtips, forskningens förutsättningar och vetenskapen i det dagliga livet. Där finns också information om musiken som vi spelat i det här avsnittet. Hej så länge och varsågod Britta!

Britta Zetterström Geschwind Jag tror att jag gick in i min roll som postdoc lite tryggare och lite mer målmedveten kanske. Jag gjorde liksom en plan att nu ska jag försöka uppnå det här. Sen kom corona då, men det är en annan historia! Men jag tog med mig det och kände mig lite starkare och lite kaxigare kanske.

Musik